

Yhteistyövelvoitteet kunnille ja hyvinvointialueille

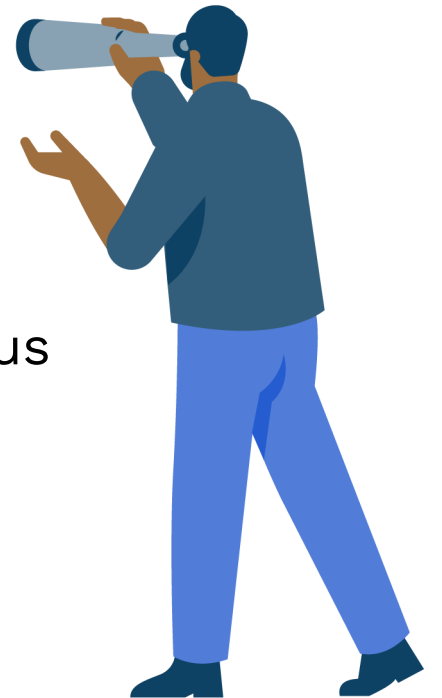
Lainsäädäntökoonti 2025

Johdanto

- Koonnissa on mukana voimassa olevan lainsäädännön yhteistyövelvoitteet kuntien ja hyvinvointialueiden välillä
 - Mukana ei ole lakeja, jotka sisältävät vain tiedonantovelvollisuuden
 - Koonti ei sisällä asetuksia (lukuun ottamatta muutamat huomiot, jotka on mainittu koonnissa)
- Koontiin on koottu lainsäädännön pykälät tai pykälän pituudesta johtuen vain se osa pykälästä, joka sisältää yhteistyötä koskevan kirjauksen.
 - Ote pykälästä on pyritty ottamaan niin, että konteksti on riittävä asian ymmärtämiseksi. Koko pykälän voi lukija tarkastaa ajantasaisesta lainsäädännöstä.
- Koonti on laadittu osana Kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyö ja yhdyspinnat – projektia (2024-2025), jota toteuttaa yhteistyössä Kuntaliitto ja Hyvil. Projektia rahoittaa myös sosiaali- ja terveysministeriö.
- Koonti on päivitetty kesällä 2025 ja siinä voi olla puutteita. Materiaalia päivitetään tarvittaessa ja mm. lainsäädännön muuttuessa.

Sisältö:

- Yleinen yhteistyö
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen
- Ehkäisevä päihdetyö
- Opiskeluhoolto
- Nuorten palvelut
- Liikunta ja kulttuuri
- Ikäihmisten palvelut
- Terveystoimintolain yhteistyökirjaukset
- Sosiaalihuoltolain yhteistyökirjaukset
- Varhaiskasvatus
- Lastensuojelu
- Vammaisten palvelut
- Työllisyys ja työllistyminen
- Kotoutuminen
- Varautuminen ja turvallisuus
- Ympäristöterveydenhoolto
- Asuminen

Yleinen yhteistyö

Yhteistyöneuvottelu (Laki hyvinvointialueesta 611/2021 14 §)

- Hyvinvointialueen ja sen alueen kuntien on neuvoteltava vähintään valtuustokausittain tehtäviensä hoitamiseen liittyvästä yhteistyöstä, tavoitteista ja työnjaosta. Neuvottelussa voidaan sopia ainakin yhteistyön edellyttämistä yhteistoimintarakenteista, toimintamalleista sekä yhteistyön edellyttämästä tiedonkulusta.

Asiakkaiden palvelujen yhteensovittaminen (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021 10 §)

- Hyvinvointialueella on vastuu asiakkaiden sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen yhteensovittamisesta kokonaisuuksiksi. Hyvinvointialueen on huolehdittava yhteen sovitettuja palveluja laaja-alaisesti tarvitsevien asiakasryhmien ja asiakkaiden tunnistamisesta, sosiaali- ja terveydenhuollon yhteensovittamisesta ja palveluketjujen ja palvelukokonaisuuksien määrittelemisestä, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen yhteensovittamisesta hyvinvointialueen muiden palvelujen kanssa sekä asiakasta koskevan tiedon hyödyntämisestä eri tuottajien välillä. Koottaessa palveluja 9 §:ssä tarkoitettulla tavalla suurempiin kokonaisuuksiin tai sovittaessa hyvinvointialueiden välisestä työnjaosta 5 luvussa tarkoitettulla tavalla hyvinvointialueen on huolehdittava yhteistyössä muiden hyvinvointialueiden kanssa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen yhteensovittamisesta. Lisäksi hyvinvointialueen on osaltaan yhteen sovitettava sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujaan kunnallisten ja valtion palvelujen kanssa. Hyvinvointialueen on myös edistettävä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujensa yhteensovittamista muiden toimijoiden palvelujen kanssa.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen hyvinvointialueella (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021 7 §)

- Hyvinvointialue laatii hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman yhteistyössä alueensa kuntien kanssa.
- Hyvinvointialueen on toimittava hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä yhteistyössä alueensa kuntien kanssa ja tuettava niitä asiantuntemuksellaan.
- Hyvinvointialueen on neuvoteltava vähintään kerran vuodessa yhdessä alueensa kuntien sekä muiden edellä tässä momentissa mainittujen hyvinvointialueen alueella hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien toimijoiden kanssa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä koskevista tavoitteista, toimenpiteistä, yhteistyöstä ja seurannasta.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kunnassa (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021 6 §)

- Kunnan on toimitettava hyvinvointikertomus ja -suunnitelma hyvinvointialueelle ja julkaistava se julkisessa tietoverkossa.
- Kunnan on toimittava hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa ja tuettava sitä asiantuntemuksellaan.
- Kunnan on osallistuttava 7 §:n 4 momentissa tarkoitettuihin neuvotteluihin.

Ehkäisevä päihdetyö

Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä (523/2015, 8.7.2022/549 5 §)

- Kunta huolehtii ehkäisevän päihdetyön tarpeen mukaisesta organisoinnista alueellaan ja nimeää ehkäisevän päihdetyön tehtävistä vastaavan toimielimen. Hyvinvointialue tukee alueensa kuntia ehkäisevän päihdetyön toteuttamisessa ja kehittämisessä ja huolehtii 2 momentissa tarkoitetuista ehkäisevän päihdetyön tehtävistä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa.
- Kunnan toimielimen ja hyvinvointialueen tehtävät ovat määritelty laissa (kohdat 1-4), jonka lisäksi kohdan 5. mukaan: huolehtia siitä, että 1-4 kohdassa tarkoitettut toimet sovitetaan yhteen kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyössä sekä poliisin, alkoholilain (1102/2017) ja tupakkalain (549/2016) noudattamisen valvonnasta vastaavien viranomaisten, elinkeinoelämän ja erityisesti ehkäisevään päihdetyöhön osallistuvien yleishyödyllisten yhteisöjen ehkäisevään päihdetyöhön kuuluvien ja sitä tukevien toimien kanssa.

Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä (523/2015 8.7.2022/549 6 §)

- Kunnan ja hyvinvointialueen tulee ehkäisevän päihdetyön yhteydessä edistää asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia päihteiden aiheuttamien haittojen vähentämiseksi viranomaisyhteistyöllä, viranomaisille annettavilla lausunnoilla sekä omilla toimillaan.

Tupakkalaki (549/2016, 8.7.2022/547 8 §)

- Kunta huolehtii alueellaan paikallisesta toiminnasta tupakoinnin lopettamiseksi yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa.

Opiskeluhuolto 1/4

Opiskeluhuollon kokonaisuus (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 25.5.2022/377 3 §)

- Opiskeluhuoltoa toteutetaan opetustoimen sekä hyvinvointialueen monialaisena suunnitelmallisena yhteistyönä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa.

Yhteisöllinen opiskeluhuolto (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 4 §)

- Yhteisöllistä opiskeluhuoltoa toteuttavat kaikki opiskeluhuollon toimijat.
- Kaikkien oppilaitoksessa opiskelijoiden kanssa työskentelevien sekä opiskeluhuoltopalveluista vastaavien viranomaisten ja työntekijöiden on tehtävissään edistettävä opiskelijoiden ja oppilaitosyhteisön hyvinvointia sekä kotien ja oppilaitoksen välistä yhteistyötä.

Yksilökohtainen opiskeluhuolto (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 5 §)

- Yksilökohtaisella opiskeluhuollolla tarkoitetaan tässä laissa yksittäiselle opiskelijalle annettavia: 3) monialaista yksilökohtaista opiskeluhuoltoa;
- Monialaista yksilökohtaista opiskeluhuoltoa toteutetaan 14 §:n 4 momentissa tarkoitetussa monialaisessa asiantuntijaryhmässä ja siitä laaditaan opiskeluhuoltokertomus siten kuin 20 §:ssä säädetään.

Järjestämisvastuu (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 30.12.2020/1225 9 §)

- Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opetussuunnitelman mukainen tai ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 99 §:n 1 momentissa tarkoitettuun koulutuksen järjestäjän päätökseen perustuva opiskeluhuoltosuunnitelma toteutuu. Koulutuksen järjestäjän on järjestettävä opiskeluhuolto yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen opiskeluhuoltopalveluista vastuussa olevien viranomaisten kanssa siten, että opiskeluhuollosta muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus.
- Hyvinvointialueen on järjestettävä palvelut ensisijaisesti oppilaitoksessa. Koulutuksen järjestäjän on tarjottava hyvinvointialueen käyttöön tarkoitukseen soveltuvat tilat palvelujen järjestämiseksi. Jos koulutuksen järjestäjän ei ole mahdollista tarjota tarkoitukseen soveltuvia tiloja oppilaitoksesta, hyvinvointialueen on järjestettävä palvelut koulutuksen järjestäjän tarjoamissa oppilaitoksen välittömässä läheisyydessä sijaitsevilla tarkoitukseen soveltuvilla tiloilla. Koulutuksen järjestäjä on oikeutettu saamaan tilojen käytöstä aiheutuvista kustannuksista täyden korvauksen hyvinvointialueelta.

(29.6.2021/633)

Opiskeluhuolto 2/4

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelma (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 25.5.2022/377 13 §)

- Koulutuksen järjestäjän on laadittava opiskeluhuollon kokonaisuuden toteuttamiseksi koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelma. Koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelman tulee sisältää opiskeluhuollon toteuttamisen tavoitteet ja keskeiset periaatteet sekä toimenpiteet opiskeluhuollon toteuttamiseksi ja seuraamiseksi (omavalvonta). Suunnitelma on laadittava yhteistyössä oppilaitosten henkilöstön, opiskeluhuoltopalvelujen, opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Kunnan alueella toimivien koulutuksen järjestäjien opiskeluhuoltosuunnitelmat tulee liittää lastensuojelulain 12 §:n 1 momentissa tarkoitettuun kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan.

Alueellinen opiskeluhuoltosuunnitelma (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 25.5.2022/377 13 a §)

- Hyvinvointialueella tulee olla valtuustokausittainen alueellinen opiskeluhuoltosuunnitelma hyvinvointialueen vastuulla olevien opiskeluhuoltopalvelujen järjestämiseksi.
- Alueellinen opiskeluhuoltosuunnitelma perustuu 13 §:ssä tarkoitettuihin hyvinvointialueen alueella sijaitsevien koulutuksen järjestäjien opiskeluhuoltosuunnitelmiin ja sen tulee sisältää: 2) suunnitelma hyvinvointialueen ja koulutuksen järjestäjien välisestä yhteistyöstä opiskeluhuollon kokonaisuuden toteuttamiseksi;
- Tässä pykälässä tarkoitettu opiskeluhuoltosuunnitelma tulee liittää lastensuojelulain 12 §:n 3 momentissa tarkoitettuun alueelliseen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan.

Alueellinen opiskeluhuollon yhteistyöryhmä (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 25.5.2022/377 14 a §)

- Hyvinvointialueen on yhdessä alueensa kuntien kanssa muodostettava alueellinen opiskeluhuollon yhteistyöryhmä (yhteistyöryhmä). Jos hyvinvointialueen alueella on kunnan lisäksi muita koulutuksen järjestäjiä, heidän tulee olla edustettuina yhteistyöryhmässä. Yhteistyöryhmä toimii hyvinvointialueen ja sen alueella toimivien koulutuksen järjestäjien yhteistyöelimenä. Sen tehtävänä on: 1) valmistella 13 a §:ssä tarkoitettu alueellinen opiskeluhuoltosuunnitelma hyvinvointialueen aluevaltuustolle; 2) seurata 13 a §:ssä tarkoitetun alueellisen opiskeluhuoltosuunnitelman toteutumista sekä lisäksi opiskeluhuoltopalvelujen, koulutuksen järjestäjien, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen sekä muiden tarvittavien palvelujen yhteistyön toteutumista; 3) käsitellä hyvinvointialueen ja sen alueella toimivien koulutuksen järjestäjien välisiä opiskeluhuollon yhteistyökysymyksiä; 4) huolehtia muista kuin 1–3 kohdassa tarkoitetuista sille erikseen annettavista tehtävistä.

Opiskeluhoolto 3/4

Yhteydenotto opiskeluhohtopalvelujen saamiseksi (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 25.5.2022/377 16 §)

- Jos oppilaitoksen työntekijä arvioi, että opiskelija tarvitsee opiskeluhohtopalveluja, hänen on otettava viipymättä yhteyttä koulu- tai opiskeluterveydenhuollon työntekijään tai opiskeluhoollon psykologiin tai kuraattoriin yhdessä opiskelijan kanssa ja annettava tiedossaan olevat tuen tarpeen arvioimiseksi tarvittavat tiedot.

Tietojen kirjaaminen yksilökohtaisessa opiskeluhoollissa (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 25.5.2022/377 20 §)

- Jos 14 §:ssä tarkoitettussa opiskeluhoollon monialaisessa asiantuntijaryhmässä selvitetään opiskelijan opiskeluhoollon tarvetta ja suunnitellaan opiskeluhoollon tukea, tai kun sen jäsenet toteuttavat jo suunniteltuja ja sovittuja yksilökohtaisia opiskeluhoollon tukitoimia, asiantuntijaryhmän vastuuhenkilön on kirjattava opiskelijan opiskeluhoollon järjestämisen ja toteuttamisen kannalta välttämättömät tiedot opiskeluhohtokertomukseen. Myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet voivat tehdä tällaisia kirjauksia salassapitovelvoitteiden estämättä.

Yksilökohtaisen opiskeluhoollon rekisterit (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 25.5.2022/377 21 §)

- Monialaisen yksilökohtaisen opiskeluhoollon rekisterin (opiskeluhohtorekisteri) rekisterinpitäjä on koulutuksen järjestäjä. Opiskeluhohtorekisteriin tallennetaan oppilaitoksen monialaisessa yksilökohtaisessa opiskeluhoollissa laadittavat opiskeluhohtokertomukset sekä opiskelijan ja hänen laillisen edustajansa antamat tahdonilmaisut.

Opiskeluhoollon seuranta ja arviointi (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 25.5.2022/377, 29.6.2021/633 25 §)

- Koulutuksen järjestäjän on arvioitava opiskeluhoollon toteutumista ja vaikuttavuutta yhteistyössä kunnan opetustoimen ja hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystoimen kanssa sekä osallistuttava ulkopuoliseen opiskeluhohtoa koskevaan arviointiin. Arvioinnin keskeiset tulokset on julkistettava.

Opiskeluhuolto 4/4

Opiskeluhuoltopalvelut (Terveys- ja hyvinvointilaki 1326/2010, 25.5.2022/378 15 a §)

- Hyvinvointialueen on opiskeluhuoltopalveluja järjestäessään toimittava yhteistyössä opetuksen ja koulutuksen järjestäjien kanssa.
- Hyvinvointialueen on osallistuttava perusopetuslain (628/1998) 15 §:ssä tarkoitetun opetussuunnitelman laatimiseen siltä osin kuin se koskee oppilashuoltoa sekä koulun ja kodin välistä yhteistyötä. Hyvinvointialueen tulee osallistua myös lukiolain (714/2018) 12 §:ssä tarkoitetun opetussuunnitelman ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 99 §:n 1 momentissa tarkoitettujen opiskelijahuollon järjestämistapojen laatimiseen siltä osin kuin ne koskevat opiskelijahuoltoa sekä oppilaitoksen ja kodin välistä yhteistyötä. Hyvinvointialueella tulee lisäksi olla alueellinen opiskeluhoitosuunnitelma oppilas- ja opiskelijahuoltolain 13 a §:n mukaisesti. Hyvinvointialueen tulee myös muodostaa alueellinen opiskeluhoollon yhteistyöryhmä oppilas- ja opiskelijahuoltolain 14 a §:n mukaisesti.

Opiskeluhoollon psykologipalvelut (Terveys- ja hyvinvointilaki 1326/2010, 29.6.2021/634 17 a §)

- Hyvinvointialueen on järjestettävä opiskeluhoollon psykologipalvelut alueellaan sijaitsevien koulujen ja oppilaitosten oppilas- ja opiskelijahuoltolain 1 §:ssä tarkoitetussa opetuksessa tai koulutuksessa oleville oppilaille ja opiskelijoille heidän kotipaikastaan riippumatta noudattaen, mitä mainitussa laissa säädetään.
- Opiskeluhoollon psykologipalvelut ovat osa oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisia opiskeluhoollon palveluja. Sen lisäksi, mitä oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa opiskeluhoollon psykologipalvelujen järjestämisestä ja sisällöstä säädetään, hyvinvointialueen on niitä järjestäessään toimittava yhteistyössä oppilaan vanhempien ja huoltajien tai alaikäisen opiskelijan vanhempien ja huoltajien, muun opiskeluhoolto- ja opetushenkilöstön, opetuksen tai koulutuksen järjestäjän sekä muiden tarvittavien tahojen kanssa.

Opiskeluhoollon kuraattoripalvelut (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 29.6.2021/635 27 c §)

- Hyvinvointialueen on järjestettävä opiskeluhoollon kuraattoripalvelut alueellaan sijaitsevien koulujen ja oppilaitosten oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) 1 §:ssä tarkoitetussa opetuksessa tai koulutuksessa oleville oppilaille ja opiskelijoille heidän kotipaikastaan riippumatta noudattaen, mitä mainitussa laissa säädetään.
- Opiskeluhoollon kuraattoripalvelut ovat osa oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisia opiskeluhoollon palveluja. Sen lisäksi, mitä oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa säädetään opiskeluhoollon kuraattoripalvelujen järjestämisestä ja sisällöstä, hyvinvointialueen on niitä järjestäessään toimittava yhteistyössä opetuksen- ja koulutuksen järjestäjien sekä muiden toimijoiden kanssa terveydenhuoltolain 15 a §:n 3 momentin mukaisesti. Hyvinvointialueen velvollisuudesta osallistua perusopetuslain (628/1998) 15 §:ssä sekä lukiolain (714/2018) 12 §:ssä tarkoitetun opetussuunnitelman ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 99 §:n 1 momentissa tarkoitettujen opiskelijahuollon järjestämistapojen laatimiseen säädetään terveydenhuoltolain 15 a §:n 4 momentissa. (25.5.2022/380)

Nuorten palvelut

Kunnan vastuu (Nuorisolaki 1285/2016 8 §)

- Nuorisotyö ja -politiikka kuuluvat kunnan tehtäviin. Toteuttaessaan 2 §:n tavoitteita ja lähtökohtia kunnan tulee paikalliset olosuhteet huomioon ottaen luoda edellytyksiä nuorisotyölle ja -toiminnalle järjestämällä nuorille suunnattuja palveluja ja tiloja sekä tukemalla nuorten kansalaistoimintaa.
- Kunnan tulee 1 momentissa tarkoitettua tehtävää hoitaessaan olla tarpeen mukaan yhteistyössä muiden nuorille palveluja tuottavien viranomaisten sekä nuorten, heidän perheidensä, nuorisoalan järjestöjen, seurakuntien ja muiden nuorisotyötä tekevien tahojen kanssa.

Monialainen yhteistyö (Nuorisolaki 1285/2016 9 §)

- Paikallisten viranomaisten monialaisen yhteistyön yleistä suunnittelua ja toimeenpanon kehittämistä varten kunnassa on oltava ohjaus- ja palveluverkosto tai muu vastaava yhteistyöryhmä, jonka kohderyhmänä ovat kaikki kunnassa asuvat nuoret. Verkoston tai muun yhteistyöryhmän tulee toimia vuorovaikutuksessa nuorisoalan järjestöjen, seurakuntien ja muiden nuorten palveluja tuottavien yhteisöjen kanssa. Kahdella tai useammalla kunnalla voi olla yhteinen verkosto. Verkosto ei käsittele yksittäistä nuorta koskevia asioita. Verkoston tai muun vastaavan yhteistyöryhmän tehtävänä on:
 1. koota tietoja nuorten kasvu- ja elinoloista sekä arvioida niiden pohjalta nuorten tilannetta paikallisen päätöksenteon ja suunnitelmien tueksi;
 2. edistää nuorille suunnattujen palvelujen yhteensovittamista, yhteisiä menettelytapoja nuoren palveluihin ohjaamisessa sekä tiedonvaihdon sujuvuutta;
 3. edistää yhteistyötä nuorisotoiminnan toteutumiseksi.

¹¹ *Huom. Nuorten työllistymiseen liittyvät palvelut: Nuorten työllistymistä edistävä monialaisen tuen yhteispalvelu sekä nuorten hyvinvoinnin ja elämänhallinnan valmennus käsitellään tässä materiaalissa työllisyyden osiossa.

Liikunta ja kulttuuri

Kunnan vastuu (Liikuntalaki 390/2015 5 §)

- Yleisten edellytysten luominen liikunnalle paikallistasolla on kuntien tehtävä. Kunnan tulee luoda edellytyksiä kunnan asukkaiden liikunnalle:
 - 1) järjestämällä liikuntapalveluja sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa eri kohderyhmät huomioon ottaen;Edellä 1 momentissa tarkoitettujen tehtävien toteuttamisen kunnassa tulee tapahtua eri toimialojen yhteistyönä sekä kehittämällä paikallista, kuntien välistä ja alueellista yhteistyötä sekä huolehtimalla tarvittaessa muista paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin sopivista toimintamuodoista.

Yhteistyö (Laki kuntien kulttuuritoiminnasta 166/2019 7 §)

- Kunnan tulee paikalliset olosuhteet ja voimavarat huomioon ottaen edistää tämän lain tavoitteiden ja tehtävien mukaista toimintaa yhteistyössä muiden kuntien, viranomaisten ja maakunnan sekä kulttuuri- ja taidealan ja muiden toimialojen toimijoiden kanssa.

**Lainsäädäntöä ei ole päivitetty hyvinvointialueuudistuksen yhteydessä. Tässä koonnissa huomioitu kuitenkin viittaukset alueelliseen yhteistyöhön ja/tai muiden viranomaisten kanssa tehtävään yhteistyöhön myös siltä osin, jos on tulkittu tämän liittyvän myös hyvinvointialueen kanssa tehtävään yhteistyöhön.*

Ikäihmisten palvelut 1/2

Yhteistyö (Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalveluista 980/2012, 8.7.2022/604, 4 §)

- Kunnan yhteistyövelvoitteista ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 6 §:n 4 momentissa. Hyvinvointialueen 1 momentissa tarkoitetuista yhteistyövelvoitteista säädetään 1 momentissa mainitun lain 7 §:n 4 momentissa.

Suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi (Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalveluista 980/2012, 28.10.2022/876, 5 §)

- Kunnan on laadittava suunnitelma toimenpiteistään ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi osana sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 6 §:n 3 momentissa tarkoitettua hyvinvointikertomusta ja -suunnitelmaa.
- Hyvinvointialueen on laadittava suunnitelma toimenpiteistään ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi sekä iäkkäiden henkilöiden tarvitsemien palvelujen ja omaishoidon järjestämiseksi ja kehittämiseksi osana sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 7 §:n 3 momentissa tarkoitettua hyvinvointikertomusta ja -suunnitelmaa. Suunnittelussa on painotettava kotona asumista ja kuntoutumista edistäviä toimenpiteitä sekä arvioitava ikääntyneen väestön hyvinvoinnin tilaa, ikääntyneelle väestölle tarjolla olevien palvelujen riittävyyttä ja laatua sekä ikääntyneen väestön palveluntarpeeseen vaikuttavia tekijöitä.
- Edellä tässä pykälässä tarkoitettuihin suunnitelmiin on sisällytettävä ikääntyneen väestön asumista koskevien tarpeiden ennakointi sekä niitä vastaavan asumisen kehittäminen.

Ikäihmisten palvelut 2/2

Hyvinvointia edistävät palvelut (Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista 980/2012, 28.10.2022/876, 12 §)

- Hyvinvointialueen on järjestettävä ikääntyneen väestön hyvinvointia, terveyttä, toimintakykyä ja itsenäistä suoriutumista tukevia neuvontapalveluja.
- Lisäksi hyvinvointialueen on tarjottava hyvinvointia, terveyttä, toimintakykyä ja itsenäistä suoriutumista tukevia terveystarkastuksia, vastaanottoja tai kotikäyntejä erityisesti niille ikääntyneeseen väestöön kuuluville, joiden elinoloihin tai elämäntilanteeseen arvioidaan tutkimustiedon tai yleisen elämäkokemuksen perusteella liittyvän palveluntarvetta lisääviä riskitekijöitä.
- Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettuihin palveluihin on sisällytettävä: 5) ohjaus kunnassa ja hyvinvointialueella tarjolla olevien hyvinvointia, terveyttä, toimintakykyä ja itsenäistä suoriutumista edistävien palvelujen käyttöön.
- Edellä 1 momentissa tarkoitettussa neuvonnassa on kannustettava ikääntynyttä väestöä oman asumisensa ennakointiin ja itsenäistä asumista tukevien ratkaisujen toteuttamiseen.

Terveystenhuoltolain yhteistyökirjaukset

Sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyö (Terveystenhuoltolaki 1326/2010, 8.7.2022/581 15 §)

- Hyvinvointialueen on neuvolapalveluja järjestäessään toimittava yhteistyössä varhaiskasvatuksesta vastaavien sekä muiden tarvittavien tahojen kanssa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyö (Terveystenhuoltolaki 1326/2010, 8.7.2022/581 32 §)

- Sen lisäksi mitä laissa muualla säädetään, hyvinvointialueen järjestäessä terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä sekä tämän lain mukaisia terveydenhuoltopalveluja on terveydenhuollon ja sosiaalihuollon tehtävä keskenään ja kunnan varhaiskasvatuksen kanssa sellaista yhteistyötä, jota tehtävien asianmukainen hoitaminen sekä potilaan hoidon ja sosiaali- ja terveystenpalvelujen tarve edellyttävät.

Päihde- ja riippuvuushoito (Terveystenhuoltolaki 1326/2010, 29.12.2022/1281 28 §)

- Päihde- ja riippuvuushoito on suunniteltava ja toteutettava siten, että se muodostaa toimivan kokonaisuuden muun sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa sekä hyvinvointialueella ja kunnissa tehtävän ehkäisevän päihdetyön kanssa.

Yhteistyö ja ohjaus muuhun kuntoutukseen (Terveystenhuoltolaki 1326/2010, 8.7.2022/581 30 §)

- Jos henkilö tarvitsee kuntoutusta, jota ei ole säädetty hyvinvointialueen tehtäväksi, hyvinvointialueen tehtävänä on huolehtia siitä, että asianomaiselle annetaan tietoja muista kuntoutusmahdollisuuksista. Henkilö on ohjattava tarpeen mukaan työhallinto- tai opetusviranomaisen taikka Kansaneläkelaitoksen tai muun palvelujen järjestäjän palvelujen piiriin yhteistyössä näitä palveluja järjestävien tahojen kanssa. Palvelujen yhteensovittaminen muiden kuntoutusta antavien tahojen kanssa määritellään potilaan yksilöllisessä kuntoutussuunnitelmassa. (19.12.2014/1221)

Terveystenkeskusten kehittäminen, koulutus ja tutkimus (Terveystenhuoltolaki 1326/2010, 8.7.2022/581 37 §)

- Yliopiston lääketieteellisen, hammaslääketieteellisen ja terveystieteellisen koulutusyksikön opettaja tai ammattikorkeakoulun terveystalan opettaja voi toimia suostumuksensa mukaisesti terveystenkeskuksen sivutoimisessa virassa.
- Terveystenkeskusta voidaan käyttää terveydenhuoltohenkilökunnan koulutukseen siten kuin korkeakoulun taikka koulutuksesta vastaavan muun viranomaisen tai yhteisön ja hyvinvointialueen välillä sovitaan.

Sosiaalihuoltolain yhteistyökirjaukset 1/3

Rakenteellinen sosiaalityö (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014 7 §)

- Rakenteellisella sosiaalityöllä on huolehdittava sosiaalista hyvinvointia ja sosiaalisia ongelmia koskevan tiedon välittymisestä ja sosiaalihuollon asiantuntemuksen hyödyntämisestä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi.
- Rakenteelliseen sosiaalityöhön kuuluu:
 - 3) sosiaalihuollon asiantuntemuksen tuominen osaksi hyvinvointialueen muiden toimialojen ja kunnan suunnittelua sekä yhteistyö yksityisten palveluntuottajien ja järjestöjen kanssa paikallista sosiaalityötä sekä muuta palvelu- ja tukivalikoimaa kehittäen. (8.7.2022/589)

Yhteisösosiaalityö ja etsivä työ (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 29.12.2022/1280 7 a §)

- Hyvinvointialueen asukkaiden saatavissa on oltava yhteisösosiaalityötä. Yhteisösosiaalityöllä edistetään yhteisöjen sosiaalista eheyttä ja hyvinvointia sekä hyviä väestösuhteita. Hyvinvointialueen järjestämää yhteisösosiaalityötä toteutetaan yhteistyössä alueen asukkaiden, kuntien, järjestöjen ja seurakuntien kanssa.

Mielenterveyden edistäminen ja ehkäisevä päihdetyö (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 29.12.2022/1280 7 b §)

- Hyvinvointialueen ja kunnan viranomaisten on yhteistyössä kehitettävä väestön elinolosuhteita siten, että ne vahvistavat mielenterveyttä suojaavia tekijöitä ja ehkäisevät ennalta mielenterveyden häiriöiden syntyä.
- Hyvinvointialueen ja kunnan tehtävistä ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä säädetään ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä annetussa laissa (523/2015) .
- Hyvinvointialueen ja kunnan vastuista edistää asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä säädetään lisäksi kunnan osalta sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 6 §:ssä ja hyvinvointialueen osalta mainitun lain 7 §:ssä.

Sosiaalihuoltolain yhteistyökirjaukset 2/3

Erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden hyvinvoinnin seuraaminen ja edistäminen (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014 8 §), 8.7.2022/589

- Hyvinvointialueen ja kunnan viranomaisten on yhteistyössä seurattava ja edistettävä erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden hyvinvointia sekä poistettava epäkohtia ja ehkäistävä niiden syntymistä.
- Erityisestä tuesta vastaavien viranomaisten on välitettävä tietoa asiakkaiden kohtaamista sosiaalisista ongelmista sekä annettava asiantuntija-apua muille viranomaisille samoin kuin hyvinvointialueen asukkaille ja hyvinvointialueella toimiville yhteisöille. Palveluja annettaessa ja niitä kehitettäessä on kiinnitettävä erityistä huomiota erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden tarpeisiin ja toivomuksiin.

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin seuraaminen ja edistäminen (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014 ,8.7.2022/589 9 §)

- Hyvinvointialueen ja kunnan viranomaisten on yhteistyössä seurattava ja edistettävä lasten ja nuorten hyvinvointia sekä poistettava kasvuolojen epäkohtia ja ehkäistävä niiden syntymistä.
- Sosiaalihuollosta vastaavan viranomaisen on välitettävä tietoa lasten ja nuorten kasvuoloista ja sosiaalisista ongelmista sekä annettava asiantuntija-apua muille viranomaisille samoin kuin hyvinvointialueen asukkaille ja hyvinvointialueella toimiville yhteisöille.

Päihde- ja riippuvuustyö (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 29.12.2022/1280 24 §)

- Sosiaalihuollossa tehtävä päihde- ja riippuvuustyö on suunniteltava ja toteutettava siten, että se muodostaa toimivan kokonaisuuden muun sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa sekä hyvinvointialueella ja kunnissa tehtävän ehkäisevän päihdetyön kanssa.

Mielenterveystyö (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 29.12.2022/1280 25 §)

- Sosiaalihuollossa tehtävä mielenterveystyö on suunniteltava ja toteutettava siten, että se muodostaa toimivan kokonaisuuden muun sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa sekä hyvinvointialueella ja kunnissa tehtävän mielenterveyden edistämisen kanssa.

Sosiaalihuoltolain yhteistyökirjaukset 3/3

Yhteydenotto sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014 35 §)

- Jos terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994) tarkoitettu terveydenhuollon ammattihenkilö, sosiaalikuraattori taikka sosiaalitoimen, opetustoimen, liikuntatoimen, lasten päivähoidon, pelastuslaitoksen, Hätäkeskuslaitoksen, Tullin, poliisin, Rikosseuraamuslaitoksen, työvoimaviranomaisen, Kansaneläkelaitoksen tai ulosottoviranomaisen palveluksessa oleva on tehtävässään saanut tietää henkilöstä, jonka sosiaalihuollon tarve on ilmeinen, hänen on ohjattava henkilö hakemaan sosiaalipalveluja tai henkilön antaessa suostumuksensa otettava yhteyttä hyvinvointialueen sosiaalihuollosta vastaavaan viranomaiseen, jotta tuen tarve arvioitaisiin. (23.3.2023/416)

Monialainen yhteistyö (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014 41 §)

- Palvelutarpeen arvioimiseksi, päätösten tekemiseksi ja sosiaalihuollon toteuttamiseksi toimenpiteestä vastaavan sosiaalihuollon viranomaisen on huolehdittava siitä, että käytettävissä on henkilön yksilöllisiin tarpeisiin nähden riittävästi asiantuntemusta ja osaamista. Jos henkilön tarpeiden arviointi ja niihin vastaaminen edellyttävät sosiaalitoimen tai muiden viranomaisten palveluja tai tukitoimia, on näiden tahojen osallistuttava toimenpiteestä vastaavan työntekijän pyynnöstä henkilön palvelutarpeen arvioinnin tekemiseen ja asiakassuunnitelman laatimiseen.
- Sosiaalihuoltoa toteutetaan yhteistyössä eri toimijoiden kanssa siten, että sosiaalihuollon ja tarvittaessa muiden hallinnonalojen palvelut muodostavat asiakkaan edun mukaisen kokonaisuuden. Työntekijän on oltava tarpeen mukaan yhteydessä eri yhteistyötahoihin ja asiantuntijoihin sekä tarvittaessa henkilön omaisiin ja muihin hänelle läheisiin henkilöihin siten kuin tässä laissa tarkemmin säädetään.

Sosiaalialan osaamiskeskustoiminta

Sosiaalialan osaamiskeskustoiminta (Laki sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta 1230/2001 § 1)

- Sosiaalialan osaamiskeskustoiminnan tarkoituksena on luoda ja ylläpitää koko maan kattava alueellinen yhteistyörakenne sosiaalialan perus- ja erityisosaamisen edistämiseksi sekä sosiaalialan alueellista yhteistyötä edellyttävien erityisosaamista vaativien erityispalvelujen ja asiantuntijapalvelujen turvaamiseksi. Toiminnasta vastaavat alueelliset sosiaalialan osaamiskeskukset (osaamiskeskus), joiden toimialueet kattavat hyvinvointialueet. Ruotsinkielisen väestön tarpeita varten on lisäksi ruotsinkielinen osaamiskeskus. Osaamiskeskuksista ja niiden toimialueista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. [\(8.7.2022/594\)](#) *
- Osaamiskeskuksen voivat muodostaa kunkin toimialueen hyvinvointialueet yhdessä yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden sosiaali- ja terveysalan oppilaitosten, maakunnan liittojen, aluehallintovirastojen, järjestöjen ja yritysten sekä muiden sosiaali- ja terveysalalla toimivien eri tahojen kanssa. [\(8.7.2022/594\)](#)
- Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus tukee osaamiskeskuksia erityisesti tutkimus-, kokeilu- ja kehittämistoiminnassa sekä tarpeen mukaan muissakin 2 §:ssä tarkoitetuissa tehtävissä.

**Valtioneuvoston asetus sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta annetun valtioneuvoston asetuksen 1 ja 4 § muuttamisesta: Osaamiskeskusten toimialueina Etelä-Suomi, Länsi-Suomi, Sisä-Suomi, Itä-Suomi ja Pohjois-Suomi.*

Varhaiskasvatus

Monialainen yhteistyö ja kehittäminen (Varhaiskasvatuslaki 540/2018 7 §)

- Kunnan on varhaiskasvatusta järjestäessään toimittava yhteistyössä opetuksesta, liikunnasta ja kulttuurista, lastensuojelusta ja muusta sosiaalihuollosta, neuvolatoiminnasta ja muusta terveydenhuollosta vastaavien sekä muiden tarvittavien tahojen kanssa.
- Varhaiskasvatuksen järjestäjän ja tuottajan on tarpeen mukaan toimittava yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollosta vastaavien tahojen kanssa lapsen tarvitseman tuen ja palvelujen kokonaisuuden arvioimiseksi, suunnittelemiseksi ja toteuttamiseksi.
- Varhaiskasvatuksen järjestäjä ja tuottaja voivat kehittää toimintaansa yhteistyössä kuntien ja muiden varhaiskasvatuksen järjestäjien, viranomaisten, korkeakoulujen, oppilaitosten, tutkimuslaitosten sekä järjestöjen kanssa.

Tuen tarpeen arviointi (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 16.12.2021/1183 15 d §)

- Lapsen tuen tarpeen arviointiin voivat osallistua lapsen kehitystä ja oppimista tukevat muut viranomaiset, asiantuntijat ja muut tarvittavat tahot. Jos tuen tarpeen arviointi edellyttää sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten asiantuntemusta, on näiden osallistuttava arvioinnin tekemiseen varhaiskasvatuksen järjestäjän pyynnöstä.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 16.12.2021/1183 23 §)

- Päiväkodissa tai perhepäivähoidossa olevalle lapselle on laadittava henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma lapsen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon toteuttamiseksi.
- Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen voivat osallistua lapsen kehitystä ja oppimista tukevat muut viranomaiset, asiantuntijat ja muut tarvittavat tahot.

Lastensuojelu 1/3

Ehkäisevä lastensuojelu (Lastensuojelulaki 417/2007, 12.2.2010/88 3 a §)

- Kunta ja hyvinvointialue järjestävät lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ehkäisevää lastensuojelua silloin, kun lapsi tai perhe ei ole lastensuojelun asiakkaana. (8.7.2022/610)
- Ehkäisevällä lastensuojelulla edistetään ja turvataan lasten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä tuetaan vanhemmuutta. Ehkäisevää lastensuojelua on tuki ja erityinen tuki, jota annetaan esimerkiksi opetuksessa, nuorisotyössä, päivähoidossa, äitiys- ja lastenneuvolassa sekä muussa sosiaali- ja terveydenhuollossa.

Lastensuojelun järjestäminen ja kehittäminen (Lastensuojelulaki 417/2007, 30.12.2014/1302, 8.7.2022/610 11 §)

- Kunnan on huolehdittava siitä, että ehkäisevä lastensuojelu järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaiseksi kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Hyvinvointialueen on huolehdittava ehkäisevästä lastensuojelusta sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissaan sekä siitä, että lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaiseksi kuin hyvinvointialueella esiintyvä tarve edellyttää. Lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua on järjestettävä tarvittavassa laajuudessa niinä vuorokauden aikoina, joina sitä tarvitaan.
- Hyvinvointialue vastaa lastensuojelun toimeenpanoon liittyvistä tehtävistä. Sen on lastensuojelua järjestäessään oltava tarvittaessa yhteistyössä hyvinvointialueen ja sen alueella olevien kuntien eri toimialojen, muiden viranomaisten samoin kuin muiden hyvinvointialueiden ja niiden alueilla sijaitsevien kuntien sekä muiden palveluja järjestävien yhteisöjen ja laitosten kanssa riittävien ja tarvetta vastaavien palvelujen järjestämiseksi ja asiantuntemuksen turvaamiseksi hyvinvointialueella.

Lastensuojelu 2/3

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmat (Lastensuojelulaki 417/2007, 8.7.2022 12 §)

- Kunnan tai useamman kunnan yhdessä on laadittava lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi kunnan tai kuntien toimintaa koskeva lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, joka hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Suunnitelma on otettava huomioon kuntalain (410/2015) 110 §:n mukaista talousarviota ja -suunnitelmaa laadittaessa. Suunnitelma on osa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 6 §:ssä tarkoitettua kunnan hyvinvointisuunnitelmaa.
- Hyvinvointialueen on laadittava lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi hyvinvointialueen toimintaa koskeva alueellinen lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, joka hyväksytään hyvinvointialueen aluevaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Suunnitelma on otettava huomioon hyvinvointialueesta annetun lain (611/2021) 115 §:n mukaista talousarviota ja suunnitelmaa sekä mainitun lain 41 §:n mukaista palvelustrategiaa laadittaessa. Suunnitelma on osa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 7 §:ssä tarkoitettua hyvinvointialueen hyvinvointisuunnitelmaa.
- Kunnan ja hyvinvointialueen on tehtävä yhteistyötä tässä pykälässä tarkoitettujen suunnitelmien laadinnassa noudattaen, mitä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 6 ja 7 §:ssä säädetään.

Sijoitushyvinvointialueen järjestämisvastuu (Lastensuojelulaki 417/2007, 8.7.2022 16 b §)

- Hyvinvointialueen, jossa lapsi tai nuori on avohuollon tukitoimena tai sijaishuoltoon sijoitettuna taikka jälkihuollossa (sijoitushyvinvointialue), on järjestettävä yhteistyössä 16 §:n 1 momentin tai 17 §:n mukaan vastuussa olevan hyvinvointialueen (sijoittajahyvinvointialue) sekä lapsen tai nuoren sijoituspaikan sijaintikunnan ja jälkihuollossa olevan lapsen tai nuoren asuinkunnan kanssa lapselle tai nuorelle hänen huollon tai hoidon tarpeensa edellyttämät palvelut ja tukitoimet. Järjestetyistä palveluista ja tukitoimista aiheutuneet kustannukset sijoitushyvinvointialue on oikeutettu perimään sijoittajahyvinvointialueelta.

Lastensuojelu 3/3

Toimeentulon ja asumisen turvaaminen (Lastensuojelulaki 417/2007, 28.12.2023/1283 35 §)

- Kun lastensuojelun tarve oleelliselta osin johtuu riittämättömästä toimeentulosta, puutteellisista asumisolosta tai asunnon puuttumisesta tai kun mainitut seikat ovat oleellisena esteenä lapsen ja perheen kuntoutumiselle, hyvinvointialueen on viivytyksettä järjestettävä riittävä taloudellinen tuki sekä yhteistyössä kunnan kanssa korjattava asumisoloihin liittyvät puutteet tai järjestettävä tarpeen mukainen asunto.

Asumisen ja toimeentulon turvaaminen jälkihuollossa (Lastensuojelulaki 417/2007, 28.12.2023/1283 35 §)

- Kun riittämätön toimeentulo, puutteelliset asumisolot tai asunnon puuttuminen ovat olennaisena esteenä jälkihuollon piirissä olevan lapsen tai nuoren kuntoutumiselle, hyvinvointialueen on viivytyksettä järjestettävä riittävä taloudellinen tuki sekä yhteistyössä kunnan kanssa korjattava asumisoloihin liittyvät puutteet tai järjestettävä tarpeen mukainen asunto.

Vammaisten palvelut 1/2

**Huom. Vammaislain soveltamisala (yleislainsäädännön ensisijaisuus):*

Lain soveltamisala ja suhde muuhun lainsäädäntöön (Vammaispalvelulaki 675/2023 2 §)

- Tätä lakia sovelletaan erityispalveluiden järjestämiseen niille vammaisille henkilöille, jotka tarvitsevat vamman tai sairauden aiheuttaman pitkäaikaisen fyysisen, kognitiivisen, psyykkisen, sosiaalisen tai aisteihin liittyvän toimintarajoitteen johdosta välttämättä apua tai tukea tavanomaisessa elämässä. Tämän lain perusteella järjestetään palveluita vain, jos muussa laissa tarkoitetut palvelut eivät ole henkilön yksilöllisen palvelutarpeen ja edun kannalta sopivia ja riittäviä. Asiakkaan edusta säädetään sosiaalihuoltolain (1301/2014) 4 ja 5 §:ssä . (30.12.2024/1075)*
- Vammaisen henkilön palvelut järjestetään ensisijaisesti sosiaalihuoltolain, terveydenhuoltolain (1326/2010), ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista annetun lain (980/2012), varhaiskasvatuslain (540/2018), perusopetuslain (628/1998) tai muun ensisijaisen lain perusteella. (30.12.2024/1075)*

Päätöksenteko ja palveluiden toteuttaminen (Vammaispalvelulaki 675/2023 5 §)

- Palveluiden järjestäjän on huolehdittava, että vammaisen henkilön eri lakeihin perustuvat palvelut muodostavat tämän lain tarkoitusta toteuttavan yhtenäisen kokonaisuuden. Vammaisen henkilön perheelle järjestettävien palveluiden tarkoituksena on tukea vammaisen henkilön toimintakykyä ja hyvinvointia sekä täydentää vammaisen henkilön palvelukokonaisuutta. Perheelle järjestettävät palvelut sisällytetään osaksi vammaisen henkilön palvelukokonaisuutta.

Valmennuksen toteuttaminen (Vammaispalvelulaki 675/2023 8 §)

- Valmennuksen tavoitteet, sisältö, tarvittava määrä ja toteutustapa on arvioitava yhdessä vammaisen henkilön ja tarvittaessa hänen läheistensä kanssa. Lisäksi valmennus on tarvittaessa suunniteltava ja toteutettava yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon, erityisesti kuntoutuksen, sekä opetuksen ammattilaisten kanssa. Monialaisesta yhteistyöstä säädetään sosiaalihuoltolain 41 §:ssä.

Vammaisten palvelut 2/2

Lapsen sivistykselliset oikeudet lapsen asuessa kodin ulkopuolella (Vammaispalvelulaki 675/2023 21 §)

- Kodin ulkopuolella asuvan lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen ja opetukseen säädetään varhaiskasvatuslaissa, perusopetuslaissa sekä oppivelvollisuuslaissa (1214/2020) . Lapsen asiakassuunnitelmaan on kirjattava, miten hänen varhaiskasvatuksensa, perusopetuksensa, oppivelvollisuuslaissa tarkoitettu koulutus tai muu opetus järjestetään lapsen asuessa kodin ulkopuolella.
- Sosiaalityöntekijän on yhdessä lapsen huoltajan kanssa tehtävä yhteistyötä varhaiskasvatuksen, perusopetuksen tai muun lapsen opetuksen tai koulutuksen järjestäjän kanssa lapsen asuessa kodin ulkopuolella.
- Lapsen hoidosta ja kasvatuksesta kodin ulkopuolella vastaavan henkilön tulee toimia yhteistyössä varhaiskasvatuksen, perusopetuksen tai muun lapsen opetuksen tai koulutuksen järjestäjän kanssa.

Lyhytaikainen huolenpito (Vammaispalvelulaki 675/2023 21 §)

- Oman perheen tai muun läheisen kanssa asuvalla vammaisella henkilöllä on oikeus saada lyhytaikaista huolenpitoa silloin, kun huolenpidosta vastaavat läheiset ovat omaan elämäänsä liittyvien velvoitteiden taikka levon tai virkistykseen tarpeen vuoksi lyhytaikaisesti estyneet huolehtimasta vammaisesta henkilöstä, joka tarvitsee silloin apua tai tukea päivittäisissä toimissa tai valvontaa turvallisuuden vuoksi.
- Kunta voi tuottaa lyhytaikaista huolenpitoa siltä osin, kuin se on hyvinvointialueen ja kunnan tehtäväkokonaisuuksien toteuttamisen kannalta tarkoituksenmukaista.
- **Huom. Perusopetuslain kirjaukset oppilaskohtaisten tukitoimista ja niiden järjestämisestä sekä perusopetuksen järjestämisestä oppilaalle oppimiskykyyn vaikuttavan vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen perusteella (Perusopetuslaki 628/1998, 20 c § ja 20 i §)*

Työllisyys ja työllistyminen 1/5

Työvoimapalveluiden järjestäminen

Muun palvelunjärjestäjän palveluihin ohjaaminen ja palveluiden yhteensovittaminen (Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä 380/2023 8 §)

- Jos asiakkaan palvelutarve edellyttää muita kuin työvoimaviranomaisen järjestämiä palveluja, asiakkaalle on annettava tietoa muista palvelumahdollisuuksista sekä tarvittaessa ohjattava asiakas muun viranomaisen tai palvelunjärjestäjän palvelujen piiriin, tarvittaessa yhteistyössä tämän kanssa. Työvoimaviranomaisen on tarvittaessa tehtävä yhteistyötä muun palvelunjärjestäjän kanssa palveluiden yhteensovittamisessa.

Yhteistyövelvollisuus (Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä 380/2023 9 §)

- Työvoimaviranomaisten tulee tehdä julkisten työvoimapalvelujen toimeenpanossa, suunnittelussa ja kehittämisessä yhteistyötä keskenään sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksen (kehittämis- ja hallintokeskus), hyvinvointialueiden, Kansaneläkelaitoksen ja muiden viranomaisten, koulutuksen järjestäjien, työelämän järjestöjen ja muiden sidosryhmien kanssa.

Työnhakijan palvelutarpeen arvioiminen (Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä 380/2023 37 §)

- Palvelutarpeen selvittämiseksi työnhakija voidaan ohjata työkyvyn tutkimuksiin ja arviointeihin sekä muihin asiantuntija-arviointeihin. Työnhakijan osaamisen kehittämistä voidaan arvioida yhteistyössä koulutuspalveluiden tuottajien kanssa ja työnhakijan työ- ja toimintakykyä yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajien kanssa.

Työllisyys ja työllistyminen 2/5

Monialainen yhteistyö

Työllistymistä edistävä monialaisen tuen yhteistoimintamalli (Laki työllistymisen monialaisesta edistämisestä 381/2023 2 §)

- Työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteistoimintamallissa työvoimaviranomainen, hyvinvointialue ja Kansaneläkelaitos yhdessä arvioivat työttömän monialaisen palvelutarpeen, suunnittelevat ja yhteensovittavat työttömien työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaiset palvelut kokonaisuuksiksi sekä vastaavat työllistymisprosessin etenemisestä ja seurannasta.
- Monialaisen tuen yhteistoimintamallissa yhteensovitettavia palveluja ovat 1 momentissa tarkoitettujen toimijoiden järjestämisvastuulle kuuluvat työvoimapalvelut sekä sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalvelut. Palveluiden tarjoamisesta säädetään erikseen.

Laissa työllistymisen monialaisesta edistämisestä (381/2023, § 3-15) säädetään:

- Monialaisen palvelutarpeen arvioinnista, monialaisesta työllistymissuunnitelmasta, monialaisen tuen asiakkuuden päättymisestä, monialaisen tuen yhteistoimintamallin organisoinnista, kustannuksien jakautumisesta ja työtöntä koskevien tietojen käytöstä. **Tekstin pituuden vuoksi pykälää ei ole suoraan sisällytetty tähän koontiin.*

Huom. 18 §: Monialaisten palveluiden kehittämisen tuen tarjoaminen

- Kehittämisen- ja hallintokeskus hoitaa palveluintegraation ja monialaisen työn kehittämisen tukipalvelua kunnille ja muille työllisyyttä edistävän monialaisen palvelun toimijoille.

Työllisyys ja työllistyminen 3/5

Nuorten monialaiset palvelut

Nuorten työllistymistä edistävä monialaisen tuen yhteispalvelu (Laki työllistymisen monialaisesta edistämisestä 381/2023 16 §)

- Työvoimaviranomainen järjestää toimintaedellytykset nuorten työllistymistä edistävälle monialaisen tuen yhteispalvelulle. Nuorten työllistymistä edistävällä monialaisen tuen yhteispalvelulla tarkoitetaan viranomaisten ja muiden toimijoiden alle 30-vuotiaille nuorille tarjoamaa monialaista neuvontaa, ohjausta ja palveluita, joiden tarkoituksena on edistää nuorten opiskelumahdollisuuksia, työllistymistä, toimintavalmiuksia ja hyvinvointia.
- Toimintaedellytyksiä järjestäessään työvoimaviranomainen laatii arvion alueensa nuorten monialaisen tuen yhteispalvelun tarpeesta. Työvoimaviranomainen neuvottelee koulutuspalvelujen järjestäjien, hyvinvointialueiden ja muiden alueensa nuorten yhteispalvelun järjestämisen kannalta keskeisten toimijoiden kanssa palvelupisteiden järjestämiseksi. Palvelun tulee olla nuorten helposti saavutettavissa.
- Työvoimaviranomaisen on varmistettava, että sen toimialueen yhteispalvelulla on sovittuna palveluiden ja toiminnan yhteensovittamisesta vastaava henkilö. Yhteispalvelun osapuolet sopivat yhteispalvelun organisoinnista ja kustannusten jaosta.

Nuorten hyvinvoinnin ja elämänhallinnan valmennus (Laki työllistymisen monialaisesta edistämisestä 381/2023 17 §)

- Kehittämis- ja hallintokeskus tarjoaa nuorten hyvinvoinnin ja elämänhallinnan valmennusta. Valmennuksen tehtävänä on vahvistaa nuorten hyvinvointia, osallisuutta ja poistaa koulutukseen ja työelämään kiinnittymisen esteitä. Valmennus perustuu nuoren kokemaan tarpeeseen, vapaaehtoisuuteen ja nuoren kanssa tehtävään yhteistyöhön. Kehittämis- ja hallintokeskus seuraa valmennuksen vaikuttavuutta.
- Kehittämis- ja hallintokeskus neuvottelee kuntatoimijoiden tai hyvinvointialueiden kanssa toteutettavasta valmennuksesta. Neuvottelu voidaan käynnistää yhden osapuolen niin esittäessä.

Työllisyys ja työllistyminen 4/5

Kuntouttava työtoiminta

Aktivointisuunnitelman laatiminen (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 189/2001, 30.4.2010/314, 23.3.2023/399 5 §)

- Työvoimaviranomainen ja hyvinvointialue ovat velvolliset laatimaan aktivointisuunnitelman yhteistyössä 3 §:ssä tarkoitetun henkilön kanssa. Aktivointisuunnitelma on uudistettava siihen saakka, kun henkilö täyttää työttömyysturvalain 5 luvun 3 tai 7 §:ssä tarkoitetun työssäoloehdon.
- Aktivointisuunnitelman kestosta, muuttamisesta ja keskeytyneen suunnitelman jatkamisesta sovitaan hyvinvointialueen, työvoimaviranomaisen ja henkilön kesken.

Aktivointisuunnitelman sisältö (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 189/2001, 30.12.2021/1384, 8 §)

- Aktivointisuunnitelmaan merkitään: 1) henkilön koulutusta ja työuraa koskevat tiedot; 2) arvio aikaisempien julkisten työvoimapalvelujen vaikuttavuudesta; 3) arvio aikaisempien työllistymissuunnitelmien ja hyvinvointialueen tekemien henkilöä koskevien suunnitelmien toteutumisesta; sekä (8.7.2022/591) 4) toimenpiteet, jotka voivat olla julkisia työvoimapalveluja, kuntouttavaa työtoimintaa, muita sosiaalipalveluja sekä terveys-, kuntoutus- ja koulutuspalveluja; 5) työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun 5 luvussa tarkoitettu työnhakuvelvollisuus, ellei mainitun lain 48 §:stä johdu muuta. (23.3.2023/399)
- Aktivointisuunnitelmaa laadittaessa on 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetuista toimenpiteistä ensiksi selvitettävä mahdollisuus tarjota julkisia työvoimapalveluja. Suunnitelma voi näiden toimenpiteiden ohella sisältää myös työllistymismahdollisuuksia parantavia sosiaali-, terveys-, kuntoutus- ja koulutuspalveluja.
- Jos työvoimaviranomainen, hyvinvointialue ja henkilö yhdessä arvioivat, että henkilö ei työ- ja toimintakykynsä asettamien rajoitusten vuoksi voi osallistua julkisiin työvoimapalveluihin tai työhön, aktivointisuunnitelmaan tulee sisältyä kuntouttava työtoiminta tai erityislakien mukaisesti sellaisia sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluja, jotka parantavat henkilön työ- ja toimintakykyä. (23.3.2023/399)
- Aktivointisuunnitelman allekirjoittavat työvoimaviranomainen, hyvinvointialue ja henkilö. (23.3.2023/399)

Työllisyys ja työllistyminen 5/5

Kuntouttava työtoiminta

Kuntouttava työtoiminta aktivointisuunnitelmassa ja monialaisessa työllistymissuunnitelmassa (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 189/2001, 30.12.2014/1372 9 §)

- Ennen suunnitelman allekirjoittamista on työvoimaviranomaisen ja hyvinvointialueen informoitava henkilöä kuntouttavaan työtoimintaan osallistumisen perusteella maksettavista etuuksista ja korvauksista. (23.3.2023/399)
- Aktivointisuunnitelmaa tarkistetaan tarvittaessa. Työvoimaviranomaisen on huolehdittava aktivointisuunnitelman tarkistamisesta kuitenkin vähintään kolmen kuukauden välein. (23.3.2023/399)

Kuntouttavan työtoiminnan sisältö (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 189/2001, 16.10.2020/702 13 a §)

- Kuntouttava työtoiminta on sovitettava yhteen henkilön tarvitsemien sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalvelujen, julkisten työvoimapalvelujen sekä muiden palvelujen ja tukitoimien kanssa.

** Myös muissa lain säännöksissä on yhteistyöhön velvoittavia näkökulmia, laki on vahvasti yhteistyöhön liittyvä, lukuun ottamatta itse palvelun järjestämisvastuuta.*

Kotoutuminen 1/3

Kotoutumisen edistämisen suunnittelu ja kehittäminen kunnassa (Laki kotoutumisen edistämisestä 681/2023 45 §)

- Kunnalla on yleis- ja yhteensovittamisvastuu maahanmuuttajien ja kotoutuja-asiakkaiden kotoutumisen edistämisen ja suunnittelusta ja kehittämisestä paikallistasolla. Kunnan on kehitettävä kotoutumisen edistämistä monialaisena yhteistyönä. Kunnan on huolehdittava kunnan kotoutumisen edistämisen suunnittelun ja kehittämisen yhteensovittamisesta hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevien palveluiden suunnittelun ja kehittämisen kanssa.

Kunnan kotoutumista edistävien palveluiden järjestäminen (Laki kotoutumisen edistämisestä 681/2023 46 §)

- Kunnan on otettava huomioon kotoutumisohjelmaan sisältyvien palvelujen toteuttamisessa ja seurannassa monialainen yhteistyö.

Kotoutumista edistävien palveluiden yhteensovittaminen (Laki kotoutumisen edistämisestä 681/2023 47 §)

- Kunnan on tarvittaessa yhteistyössä hyvinvointialueen, muun viranomaisen ja tässä laissa tarkoitetun palveluntuottajan kanssa huolehdittava 12 §:ssä tarkoitettujen kotoutumista edistävien palveluiden yhteensovittamisesta siten, että yhteensovitettuja palveluita tarvitsevat kotoutuja-asiakkaat, maahanmuuttajat ja maahanmuuttajaryhmät tunnistetaan ja heidän tarvitsemansa palvelut määritetään.

Sopimus kuntaan ohjaamisesta ja kotoutumisen edistämisestä (Laki kotoutumisen edistämisestä 681/2023 42 §)

- Muun kuin Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvan kunnan on kuultava hyvinvointialuetta ennen sopimuksen laatimista.

Kuntaan ohjaaminen (Laki kotoutumisen edistämisestä 681/2023 43 §)

- Muun kuin Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvan kunnan on kuultava hyvinvointialuetta ennen kuntaan ohjaamista, jos henkilöllä on ilmeisiä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelun tarpeita.

Kunnan kuntapaikalle ohjattavan vastaanottoon liittyvät tehtävät (Laki kotoutumisen edistämisestä 681/2023 44 §)

- Kunnan tehtäviin sisältyy kuntapaikalle ohjattavan; 2) vastaanoton toimenpiteiden yhteensovittaminen ja yhteistyö hyvinvointialueen kanssa palveluiden yhteensovittamiseksi

Kotoutuminen 2/3

Kotoutumisen edistämisen huomioiminen hyvinvointialueen toiminnan suunnittelussa ja kehittämisessä (Laki kotoutumisen edistämisestä 681/2023 49 §)

- Hyvinvointialueen on suunnittelussaan otettava huomioon alueellaan olevien maahanmuuttajien tarpeet ja kotoutumisen edistämisen valtakunnalliset tavoitteet. Kotoutumisen edistäminen on otettava huomioon hyvinvointialueen muuta toimintaa koskevan kehittämisen ja seurannan osana.

Hyvinvointialueen kotoutumista edistävät tehtävät (Laki kotoutumisen edistämisestä 681/2023 50 §)

- Hyvinvointialueen on huolehdittava siitä, että sen palvelut soveltuvat myös maahanmuuttajille. Hyvinvointialueen on myös huolehdittava oman henkilöstönsä osaamisen kehittämisestä kotoutumisen edistämiseksi. Hyvinvointialueen vastuulla ovat seuraavat maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseen liittyvät tehtävät toimialueellaan:

- 1) sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestäminen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetussa laissa tarkoitetulla tavalla;
- 2) 2 §:n 6 momentissa tarkoitetun lapsen tai nuoren asumisen ja tuen järjestämistä koskevat 33 ja 34 §:ssä tarkoitetut tehtävät;
- 3) ilman huoltajaa olevan alaikäisen edustajaa koskevat 35 §:ssä tarkoitetut tehtävät;
- 4) muut kuin 1–3 kohdassa tarkoitetut sille tässä laissa erikseen säädetyt tehtävät.

Osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi (Laki kotoutumisen edistämisestä 681/2023 14 §)

- Hyvinvointialueen on osallistuttava 1 momentissa tarkoitetun osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointiin, jos maahanmuuttajan kotoutumisen edistäminen edellyttää kunnan ja hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvien 12 §:ssä tarkoitettujen palvelujen yhteensovittamista.

Kotoutuminen 3/3

Kotoutumissuunnitelman laatiminen (Laki kotoutumisen edistämisestä 681/2023 20 §)

- Hyvinvointialueen on osallistuttava 1 momentissa tarkoitetun kotoutumissuunnitelman laatimiseen, jos maahanmuuttajan kotoutumisen edistäminen edellyttää kunnan sekä hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvien 12 §:ssä tarkoitettujen palvelujen yhteensovittamista.

Kotoutumissuunnitelman tarkistaminen (Laki kotoutumisen edistämisestä 681/2023 22 §)

- Hyvinvointialueen on osallistuttava kotoutumissuunnitelman tarkistamiseen, jos suunnitelma on laadittu yhdessä 20 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla.

Ilman huoltajaa maassa olevan lapsen asumisen järjestäminen (Laki kotoutumisen edistämisestä 681/2023 33 §)

- Hyvinvointialueen on järjestettävä alueellaan olevalle 2 §:n 6 momentissa tarkoitetulle lapselle, joka on Suomessa ilman huoltajaa, hoiva, huolenpito ja kasvatus sosiaalihuoltolain (1301/2014) 22 a §:ssä tarkoitetussa perheryhmäkodissa, perhehoitolaissa (263/2015) tarkoitettuna perhehoitona tai muuten tarkoituksenmukaisella tavalla sosiaalihuoltolain 14 §:ssä tarkoitettuna palveluna.
- Hyvinvointialueen on sovittava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kanssa perheryhmäkodin perustamisesta, jos alueen palvelutarve sitä edellyttää. Hyvinvointialueen on ennen sopimuksen tekemistä kuultava kuntaa, johon perheryhmäkoti halutaan perustaa.

Alaikäisenä ilman huoltajaa maahan tulleen lapsen ja nuoren tuki (Laki kotoutumisen edistämisestä 681/2023 34 §)

- Lain 2 §:n 6 momentissa tarkoitetulle lapselle tai nuorelle on järjestettävä tukea yksilöllisen tarpeen mukaisesti hyvinvointialueen toimesta sosiaalihuoltolaissa tarkoitetulla tavalla ja kunnan toimesta osana 12 §:ssä tarkoitettuja kunnan vastuulla olevia palveluita. Hyvinvointialueen ja kunnan on yhteensovitettava ilman huoltajaa maahan tulleelle lapselle tai nuorelle järjestämänsä palvelut.

Varautuminen ja turvallisuus 1/5

Varautuminen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021 50 §)

- Hyvinvointialueen on varauduttava ennakoon tehtävillä valmiussuunnitelmilla sekä muilla toimenpiteillä yhteistyössä alueensa kuntien ja sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueensa hyvinvointialueiden kanssa häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin.
- Hyvinvointialueen on varautumisessaan varmistettava palvelujen jatkuvuuden turvaaminen myös silloin, kun palveluja toteutetaan hankkimalla niitä yksityisiltä palveluntuottajilta.

Laissa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021 6–7 §) säädetään:

- Kuntien ja hyvinvointialueiden molemminpuolisesta velvollisuudesta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä sekä molemminpuolisesta velvollisuudesta toimia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä yhteistyössä toistensa kanssa ja velvollisuudesta tukea toisiaan asiantuntemuksellaan. Molemminpuolisesti säädetty velvoite luo perustan myös ennakoivalle turvallisuustyölle. **Tekstin pituuden vuoksi pykälää ei ole suoraan sisällytetty tähän koontiin.*

Pelastustoimen ja väestönsuojelun erityisjärjestelyt (Valmiuslaki 1552/2011, 8.7.2022/631 120 §)

- Lain 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa väestön suojaamiseksi ja väestönsuojelun johtamisen tehostamiseksi pelastustoimen viranomaiset, hyvinvointialueet ja kunnat perustavat johtokeskuksia sekä sammutus-, pelastus-, ensiapu-, huolto-, raivaus- ja puhdistustehtäviä tai muita näihin rinnastettavia, väestön suojaamiseksi välttämättömiä tehtäviä varten väestönsuojelumuodostelmia.

Yhteistyö pelastustoiminnassa (Pelastuslaki 379/2011, 8.7.2022/616 46 §)

- Valtion, hyvinvointialueen ja kunnan viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset ovat velvollisia osallistumaan pelastuslaitoksen johdolla pelastustoiminnan suunnitteluun sekä toimimaan onnettomuus- ja vaaratilanteissa niin, että pelastustoiminta voidaan toteuttaa tehokkaasti. (8.7.2022/616)-----

Edellä kuvatussa pelastuslain pykälässä säädetään lisäksi hyvinvointialueen sekä kunnan tai kuntayhtymän tehtävistä ja vastuista kohdassa 12: valtion eri toimialoista vastaavat virastot, laitokset ja liikelaitokset, hyvinvointialueen sekä kunnan ja kuntayhtymien eri toimialoista vastaavat virastot, laitokset ja liikelaitokset varautuvat ja osallistuvat pelastustoimintaan tehtäväalueensa, keskinäisen työnjakonsa ja niitä koskevan lainsäädännön mukaisesti. (8.7.2022/616)

Varautuminen ja turvallisuus 2/5

Yhteistoiminta väestönsuojeluun varautumisessa (Pelastuslaki 379/2011 65 § 4. mom. 28.12.2018/1353) *Tekstin pituuden vuoksi pykälää ei ole kokonaisuudessaan sisällytetty tähän koontiin.

- Viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset, jotka ovat velvollisia varautumaan väestönsuojeluun, ovat velvollisia laatimaan pelastuslaitoksen johdolla ja yhteistoiminnassa keskenään tarpeelliset suunnitelmat tehtäviensä hoitamisesta väestönsuojelussa. Pelastuslaitokselle on annettava selvitykset väestönsuojeluun käytettävissä olevista voimavaroista.
- 1) Puolustusvoimat antaa pelastusviranomaisille sodan ajan uhkien ja niiden vaikutusten arviointia varten tarvittavat tiedot;
- 2) sosiaali- ja terveystoimintaviranomaiset ja hallinnonalan laitokset vastaavat niitä koskevista sääöksistä määrätyn työnjaon mukaisesti ensihoitopalvelun järjestämisestä sekä psykososiaalisen tuen palveluista sekä valmiuslain 121 §:n nojalla siirretyn väestön majoituksesta, muonituksesta ja muusta huollosta ja siirretyn väestön tilapäisestä majoittamisesta;
- 3) liikenne- ja viestintäasioista vastaavat viranomaiset ja hallinnonalan laitokset huolehtivat liikenneväylien käytön yhteistoimintakysymyksistä ja kuljetusten järjestämisestä valmiuslain 121 §:ssä tarkoitetussa väestön siirtämisessä.

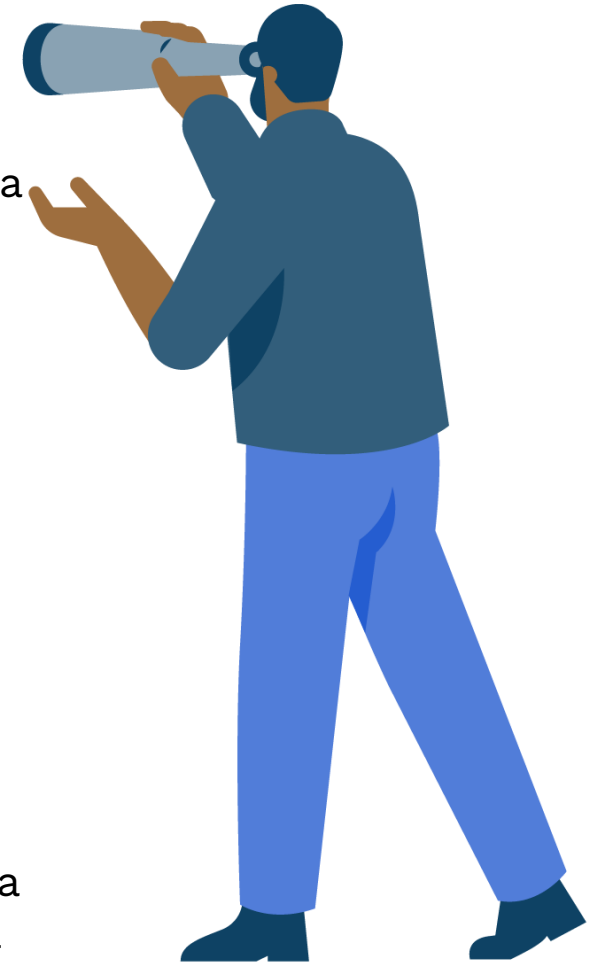
Sammutusvesi (Pelastuslaki 379/2011 30 §, 8.7.2022/616), 1–2 mom. *Tekstin pituuden vuoksi pykälää ei ole kokonaisuudessaan sisällytetty tähän koontiin.

- Pelastuslaitoksen tulee tehdä suunnitelma sammutusveden hankinnasta ja toimittamisesta (sammutusvesisuunnitelma) yhteistyössä hyvinvointialueeseen kuuluvien kuntien ja hyvinvointialueen alueella toimintaa harjoittavien vesihuoltolaissa (119/2001) tarkoitettujen vesihuoltolaitosten sekä näille vettä toimittavien vesilaitosten kanssa. Sammutusvesisuunnitelma on laadittava siten, että sammutusveden hankinta ja toimittaminen vastaavat pelastustoimen järjestämisestä annetun lain 6 §:ssä tarkoitetussa palvelutasopäätöksessä määritellyt onnettomuusuhkia. Sammutusvesisuunnitelman hyväksyy aluevaltuusto.
- Kunnan tulee huolehtia alueellaan sammutusveden hankinnasta pelastuslaitoksen tarpeisiin sammutusvesisuunnitelmassa määritellyllä tavalla. Kunnan tulee ottaa sammutusveden hankinta huomioon vesihuollon kehittämisen suunnittelussa sekä hyväksyessään vesihuoltolaitokselle vesihuoltolaissa tarkoitetun toiminta-alueen. Kunnan vastuulla olevaan sammutusveden hankintaan kuuluu lisäksi velvollisuus huolehtia sammutusvesisuunnitelmassa määriteltävistä sammutusveden ottopaikoista luonnonvesilähteisiin.

Varautuminen ja turvallisuus 3/5

Öljyvahinkojen jälkitorjunta (Pelastuslaki 379/2011, 28.12.2018/1353 111 a §)

- Öljyvahinkojen jälkitorjunnan yleinen ohjaus, seuranta ja kehittäminen kuuluu ympäristöministeriölle.
- Kunta vastaa tarvittaessa jälkitorjunnasta alueellaan. Kunnan eri viranomaisten ja laitosten tulee tarvittaessa osallistua jälkitorjuntaan.
- Jälkitorjuntaa johtaa asianomaisen kunnan määräämä viranomainen. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ohjaa ja sovittaa yhteen jälkitorjuntatöitä, jos torjunta ulottuu usean kunnan alueelle.
- Mitä 36 §:n 2 momentissa ja 36 a §:ssä säädetään pelastustoiminnan johtajan toimivaltuuksista, koskee myös jälkitorjuntaa johtavaa viranomaista.
- Mitä 89 a ja 89 b §:ssä säädetään öljy- ja aluskemikaalivahinkojen pelastustoimintaa johtavan viranomaisen tiedonsaantioikeudesta, koskee myös jälkitorjuntaa johtavaa viranomaista.
- Mitä 99 a §:n 1 momentissa säädetään viranomaisten oikeudesta saada korvaus öljyvahingon ja aluskemikaalivahingon torjunnasta aiheutuneista kustannuksista, sovelletaan myös kunnan oikeuteen saada korvaus jälkitorjunnasta aiheutuneista kustannuksista. Kunnan oikeudesta saada korvaus jälkitorjunnan kustannuksista ympäristövahinkorahastosta säädetään ympäristövahinkorahastosta annetussa laissa. (29.12.2022/1264)

Varautuminen ja turvallisuus 4/5

Väestönsiirtoihin liittyvistä toimivaltuuksista ja vastuista valmiuslaissa 1552/2011 (118 §, 120 § ja 121 §) ja pelastuslaissa 379/2011 (36 § ja 46 §) säädetään:

- Valmiuslain 121 §:n mukaisesta väestönsiirrosta ja siihen liittyvistä 120 §:n mukaisista erityisjärjestelyistä, jotka on mahdollista ottaa käyttöön tilanteessa, jossa Suomeen kohdistuu valmiuslain 3 §:n 1 tai 2 kohdissa mainittu sotilaallinen uhka. Valmiuslain 118 §:ssä säädetään lisäksi Valtioneuvoston oikeudesta määrätä alueelle liikkumis- ja oleskelurajoitukset;
- Normaaliolojen onnettomuus- tai uhkatilanteista, joissa väestöä voidaan siirtää pelastuslain 36 §:n kohdan 1 mukaisin toimivaltuuksin;
- Pelastuslain tai valmiuslain normaaliolojen toimivaltuuksin tapahtuvasta väestönsiirrosta, joka saattaa edeltää tilannetta, jossa puolustustilain 23 §:n mukaisesti puolustusvoimat käskää kaikkia poistumaan alueelta ja alue tyhjennetään kokonaan:

Lisäksi pelastuslain 379/2011 46 §:ssä ja 65 §:ssä säädetään normaaliolojen väestönsiirtoihin liittyvästä osallistumisen velvollisuudesta: *Tekstin pituuden vuoksi pykälää ei ole kokonaisuudessaan sisällytetty tähän koontiin.

- Valtion, hyvinvointialueen ja kunnan viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset ovat velvollisia osallistumaan pelastuslaitoksen johdolla pelastustoiminnan suunnitteluun sekä toimimaan onnettomuus- ja vaaratilanteissa niin, että pelastustoiminta voidaan toteuttaa tehokkaasti (46 § 1. mom.).
- Valtion, hyvinvointialueen ja kunnan viranomaisen, laitoksen ja liikelaitoksen sekä muun julkisyhteisön vastuulla olevat väestönsuojelutehtävät ja niihin varautuminen kuuluvat niissä palvelevan viran- tai toimenhaltijan virkavelvollisuuksiin ja työsopimussuhteessa olevan henkilön tehtäviin. Edellä sanottu koskee myös näiden tehtävien suorittamista varten tarpeelliseen koulutukseen osallistumista (65 § 1. mom.).
- Kukin viranomainen huolehtii väestönsuojelutehtäviin tarvitsemansa henkilöstön varaamisesta ja kouluttamisesta (65 § 2. mom.).

Varautuminen ja turvallisuus 5/5

Valmiuslain 121–122 §:ssä säädetään väestön siirtämisestä poikkeusoloissa sekä siirretyn väestön huollon järjestämisen vastuista seuraavasti:

- Valmiuslain 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa tietyn alueen väestön tai osan väestöstä on siirryttävä muualle, jos se väestön turvallisuuden kannalta on välttämätöntä. Valtioneuvosto päättää, mitä alueita ja mitä osaa alueen väestöstä siirtyminen koskee. Sisäasiainministeriö huolehtii siirtymisen yleisjohdosta (121 §).
- Edellä 121 §:ssä tarkoitettujen järjestelyiden toteuttamiseksi kunta voi päätöksellään velvoittaa yksityisen henkilön, yrityksen, yhteisön tai laitoksen luovuttamaan siirretyn väestön majoituksen, muonituksen ja muun huollon kannalta välttämätöntä omaisuutta sekä huonetiloja siirretyn väestön tilapäistä majoittamista varten (122 §).

Evakuointikeskuksista ja majoituksen järjestämisen vastuista säädetään pelastuslain 46 § ja 65 §:ssä sekä sosiaalihuoltolain 12 § ja 21 §:ssä seuraavasti:

- Sosiaali- ja terveystieteiden viranomaiset ja hallinnonalan laitokset vastaavat niitä koskevissa säädöksissä määrätyn työnjaon mukaisesti ensihoitopalvelun järjestämisestä sekä psykososiaalisen tuen palveluista ja onnettomuuden johdosta hätään joutuneiden huollosta ja majoituksesta (Pelastuslaki 46 §, 1. mom. kohta 5).
- Sosiaali- ja terveystieteiden viranomaiset ja hallinnonalan laitokset vastaavat niitä koskevissa säädöksissä määrätyn työnjaon mukaisesti ensihoitopalvelun järjestämisestä sekä psykososiaalisen tuen palveluista sekä valmiuslain 121 §:n nojalla siirretyn väestön majoituksesta, muonituksesta ja muusta huollosta ja siirretyn väestön tilapäisestä majoittamisesta (Pelastuslaki 65 §, 4. mom. kohta 2).
- Jokaisella hyvinvointialueella oleskelevalla henkilöllä on oikeus saada kiireellisessä tapauksessa yksilölliseen tarpeeseensa perustuvat sosiaalipalvelut siten, ettei hänen oikeutensa välttämättömään huolenpitoon ja toimeentuloon vaarannu. Muussa kuin kiireellisessä tapauksessa henkilöllä on oikeus saada riittävät sosiaalihuollon palvelut siltä hyvinvointialueelta, jonka alueella henkilöllä on kotikuntalaissa (201/1994) tarkoitettu kotikunta, ellei muualla laissa toisin säädetä. (Sosiaalihuoltolaki 12 § 1. mom., 8.7.2022/589).
- Tilapäistä asumista järjestetään henkilölle, joka erityisestä syystä tarvitsee asumisensa järjestämisessä hyvinvointialueen lyhytaikaista, kiireellistä apua (Sosiaalihuoltolaki 21 §).

Ympäristöterveydenhuolto

- Ympäristöterveydenhuollon lakeja ovat terveydensuojelulaki (763/1994), elintarvikelaki (23/2006), eläinlääkintähuoltolaki (765/2009, 1.1.2026 alkaen 285/2023) ja tupakkalaki (549/2016).
- Ympäristöterveydenhuollon lainsäädännössä ei ole säännelty kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyöstä. Asetustasolla on kuitenkin säädetty paikoitellen yhteistyöstä hyvinkin yksityiskohtaisesti.
- **Valtioneuvoston asetus (1365/2011) elintarvikkeiden ja veden välityksellä leviävien epidemioiden selvityksestä, selvitystyöryhmä (4 §):** Kunnan elintarvikevalvontaviranomaisen ja terveydensuojeluviranomaisen tulee yhdessä nimetä epidemioiden selvittämistä varten selvitystyöryhmä. Työryhmään kuuluvat: 1) hyvinvointialueen tartuntataudeista vastaava lääkäri; 2) hyvinvointialueen tartuntatautiyhdyshenkilö; 3) elintarvikelaissa (297/2021) ja terveydensuojelulaissa (763/1994) tarkoitettua valvontaa johtava viranhaltija; 4) kunnan virkaeläinlääkäri; 5) kunnan elintarvikkeiden, talousveden ja uimaveden laatua valvova viranhaltija; 6) alueen vesihuollosta vastaavan tahon edustaja. Työryhmää on tarvittaessa täydennettävä riittävän asiantuntemuksen varmistamiseksi. **Työryhmän tehtävänä on:** huolehtia, että epidemian selvittämiseksi vaadittavat epidemiologiset ja laboratoriotutkimukset suoritetaan; huolehtia epidemian hallintaan tähtäävien toimenpiteiden yhteensovittamisesta; vastata tiedonkulusta tutkimuksia tekevien viranomaisten ja laboratorioiden välillä; huolehtia tarvittaessa yhteydenpidosta hyvinvointialueen ja HUS-yhtymän asiantuntijoihin ja viranomaisiin; tiedottaa epidemiasta väestölle ja tiedotusvälineille; tehdä tämän asetuksen mukaiset ilmoitukset muille viranomaisille; tehdä muut tarvittavat selvitykset.
- **Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (12 §):** Kouluyhteisön ja opiskeluympäristön terveellisyys ja turvallisuus on tarkastettava yhteistyössä oppilaitoksen ja sen oppilaiden tai opiskelijoiden, koulu- tai opiskeluterveydenhuollon, terveystarkastajan, henkilöstön työterveyshuollon, työsuojeluhenkilöstön ja tarvittaessa muiden asiantuntijoiden kesken. Tarkastuksessa todettujen puutteiden korjaamista on seurattava vuosittain.

Ympäristöterveydenhuollon lainsäädännössä on meneillään uudistuksia:

- Terveydensuojelulain kokonaisuudistus, uuden lain voimaantulo (tavoite) vuoden 2027 alusta.
- Tartuntalain kokonaisuudistus, uuden lain voimaantulo (tavoite) vuoden 2027 alusta.

Asuminen

- Asuminen muodostaa tärkeän yhteistyön osa-alueen kuntien ja hyvinvointialueiden välillä. Asumisen yhteistyöstä säädetään useissa eri lainsäädännöissä, kuten:
 - **Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta ja iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista**
 - Suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi (Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 980/2012, 28.10.2022/876, 5 §)
 - Hyvinvointia edistävät palvelut (Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 980/2012, 28.10.2022/876, 12 §)
 - **Laki kotoutumisen edistämisestä**
 - Ilman huoltajaa maassa olevan lapsen asumisen järjestäminen (Laki kotoutumisen edistämisestä 681/2023 33 §)
 - **Vammaispalvelulaki**
 - Asumisen tuki (Vammaispalvelulaki 675/2023 18 §)
 - Lapsen asumisen tuki (Vammaispalvelulaki 675/2023 19 §)
 - Lapsen sivistykselliset oikeudet lapsen asuessa kodin ulkopuolella (Vammaispalvelulaki 675/2023 21 §), huom. Kodin ulkopuolella asuvan lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen ja opetukseen säädetään varhaiskasvatuslaissa, perusopetuslaissa sekä oppivelvollisuuslaissa (1214/2020)
 - **Lastensuojelulaki:**
 - Toimeentulon ja asumisen turvaaminen (Lastensuojelulaki 417/2007, 28.12.2023/1283 35 §)
 - Asumisen ja toimeentulon turvaaminen jälkihuollossa (Lastensuojelulaki 417/2007, 28.12.2023/1283 35 §)
- Emt. Lainsäädäntö on huomioitu tässä koonnissa eri osa-alueiden yhteydessä. On huomattava, että asumisen kokonaisuus on vielä (tilanne kesällä 2025) osin hahmottumaton ja asia nousee entistä useammin eri alueilta ja kunnista esille.

Lisätiedot:

Liisa Jurmu

Liisa.jurmu@kuntaliitto.fi

050 479 6835

www.kuntaliitto.fi